

16. apríl 2012

Alþingi
Erindi nr. P 140/1730
komudagur 16.4.2012

Umsögn vegna fyrirhugaðrar lagasetningar: 140. löggjafarþing 2011–2012. Þingskjal 1151 — 716. mál. Frumvarp til laga um breytingu á lögum um nauðungarsölu, lögum um aðför, lögum um meðferð einkamála og lögum um fjármálafyrirtæki (auglýsing nauðungarsölu, mál til heimtu bóta, gjafsókn, vörslusviptingar).

Þið getið bjargað hundruðum ef ekki þúsundum fjölskyldna frá því að missi og vera rekin út af heimilum sínum. Það er brýn þörf á endurupptökuheimildum, lenging málshöfðunarfrests hefur ekkert að segja ef fólk er ennþá gjaldþrota. Þá fer bara það sem það fær í bætur beint inn í þrotabúið. Vona að það sé ekki hugsunin á bak við þetta.

Ef þessi ofangreindu lög fara í gegn eins og frumvarpið er uppsett og hugsað þá má gera ráð fyrir að nokkur hundruð ef ekki þúsundir fjölskyldna missi heimili sín sem fjölskyldurnar geta haldið ef farið verður að tillögum mínum. Að ekki sé nú minnst á sanngirni, réttlæti og mannréttindi í þessu sambandi. Minni einnig á að íslenskur neytendamarkaðsréttur byggir að mestu leyti á tilskipunum Evrópusambandsins sem hafa verið innleiddar á grundvelli EES samningsins. Í þeim dómsmálum sem fallið hafa varðandi gengislán hefur ekki reynt á rétt neytenda til þess að halda þeim samningskjörum sem þeim voru í upphafi tryggð, sbr. 36. gr. c laga um samningsgerð, umboð og ógilda löggjafninga nr. 7/1936, sbr. 4. gr. laga nr. 14/1995 og geri ég ráð fyrir að betri réttur neytenda og fjölskyldna muni koma fram þegar farið verður að dæma eftir neytendarétti í staðinn fyrir að nær allir dómar hingað til hafa fallið á kröfurétti en samt tryggt neytendum þann rétt sem þó hefur áunnist.

Ímyndið ykkur bara rótið sem kemur á fjölskyldur við það að vera hent út af heimili sínu vegna þess að ekki er búið að reikna lánið þeirra, sem búið er að dæma ólöglegt, rétt út, en vera svo boðið upp á að fara í mál við bankann eða lánastofnunina sem framkvæmdi þennan ólöglega gerning. Væri ekki nær að gefa fjölskyldunum kost á að fá réttan útreikning lánanna, leiðréttingu sinna mála eftir það og búa svo áfram í eigninni sinni. Hvaða áhrif haldið þið að það hafi á samfélagið ef ríkið og bæjarfélögin þurfa að koma miklum hluta af þessu fólki fyrir á sinn kostnað, því allt of margir af þeim sem svona fer fyrir missa allan þrótt og koma til með að segja sig á sveitafélögin.

Það er líka eitt sem vakti athygli mína við lestur frumvarpsins, það er nánast ekkert fjallað um gjaldþrotamál eða meðferð slíkra mála en ég tek þau mál hér með í umfjöllun minni um frumvarpið. Það þarf að gera þeim hundruðum eða þúsundum fjölskyldna sem það geta, kost á því að fá heimili sín aftur til baka frá bönkum og lánastofnunum.

Endurupptökuheimildir - Misskilinn skilningur

Varðandi það sem ég hef verið að reyna að vekja athygli á undanfarið, og var til umfjöllunar í Efnahags og viðskiptanefnd áður en málið fór fyrir Allsherjar og menntamálanefnd um endurupptökuheimildir til handa skuldurum sem hafa lent í fullnustugerðum eins og nauðungarsölum eða gjaldþrotaskiptum vegna ólöglegra gengislána og útreikninga á þeim og þar með afleiðingar þeirra á önnur veð á eignunum og greiðslustöðu fólks í framhaldinu, vil

ég taka það skýrt fram **að ég er ekki, alls ekki**, að tala um að skuldarinn geti fengið eign sína aftur til baka þegar búið er að selja hana t.d. nauðungarsölu eða eftir gjaldþrot til grandlaus aðila. Átta mig alveg á því að það gengur ekki og þá koma þessi málshöfðunarúrræði sér vel fyrir þá sem það á við og lenging þess tíma sem fólk hefur til slíks án þess þó að ég hafi skoðað hvort þau úrræði eru að virka lagalega séð. Í þessu samhengi þurfum við að átta okkur á því að banki eða lánastofnun sem kaupir eign fjölskyldu á uppboði eða tekur hana eftir gjaldþrot sem hann biður sjálfur um eða er valdur að með ólöglegum útreikningum sínum er ekki grandlaus aðili í þessu sambandi.

En það sem ég hef alltaf verið að tala um, er að þeir sem lent hafa í því að eign þeirra sé seld á nauðungarsölu og í framhaldinu gerðir gjaldþrota og líka þeir sem voru gerðir gjaldþrota og eign þeirra tekin og seld af skiptastjóra í framhaldinu, vegna áður gengisbundinna lána sem nú er búið að dæma ólöglegt að gengisbinda og líka ólöglegt að reikna afturvirka vexti seðlabankans á þessi sömu lán, fái endurupptökuheimild á þær aðgerðir til að fá þann gjaldþrotastimpil sem því fylgir óneitanlega af sér lögformlega. Það ætti að vera öllum ljóst að það er nægur kross að bera að eign fjölskyldunnar skuli hafa verið tekin af henni og seld nauðungarsölu eða ráðstafað í gegnum veðhafafund í gjaldþroti á ólöglegu láni þó sá eða þeir aðilar sem voru skrifaðir fyrir eigninni verði ekki að bera gjaldþrotastimpilinn líka.

Þessi endurupptökuheimild væri hugsuð til að fólk gæti fengið nafnið sitt aftur hreint en þó mundi það líka gagnast þeim sem hafa verið gerðir gjaldþrota en það á eftir að loka búinu og selja eign þess og svo má líka segja að þeir sem búið er að loka búinu hjá, ráðstafa eign þess til bankans eða eignin var seld nauðungarsölu, en bankinn eða lánastofnuninn tók eignina yfir á sig í þeim gjörningum, geti fengið eign sína aftur með þessari aðgerð því ekki er hægt að segja að bankinn eða lánastofnuninn sé grandlaus kaupandi.

Í þessu sambandi má minnst á að það er ekkert sem rífur tak skiptastjóra á þrotamanni í gjaldþroti, jafnvel þó skiptastjórinn vildi vera svo góður, nema endurupptökuheimild og þó ekki væri nema af þeirri ástæðu einni þarf að koma þessari endurupptökuheimild í lög in aftur. Get ég ekki séð annað en þessar endurupptökuheimildir séu sjálfsgöð mannréttindi til handa þeim sem brotið var sannarlega á með ólöglegri gengisbindingu og ólöglegum afturvirkum útreikningum og að allavega þeir sem geta nýtt sér það fái eignir sínar aftur, veit að það mundi skipta höfuðmáli fyrir fjölmargar fjölskyldur að fá eignina aftur frá bankanum.

Því miður er það búið að sýna sig að það eru nánast engir að skilja út á hvað þetta sem ég hef sett fram gengur og eða nánast enginn haft áhuga á að kynna sér það heldur. Má í því sambandi nefna þá aðila sem komu fyrir Efnahags og viðskiptanefnd frá Réttarfarsnefnd, vegna ofangreinds frumvarps, sem halda því fram að endurupptökuheimildir eigi ekki við í nauðungarsölu og gjaldþrotamálum. Þetta byggja þeir á því að sá sem kaupir eignir á slíkum skilmálum eigi að geta treyst því að eignin sé ekki tekin af honum seinna þó það komi í ljós að gjörningurinn hafi verið unnin á ólöglegum útreikningum og að taka verði tillit til eignarréttarverndar annarra kröfuhafa sem eiga kröfur sem ekki styðjast við gengistryggð lán.

En þetta er einmitt einn af aðalpunktunum í þessum málum, það er einmitt verið að svíkja og ganga á eignarrétt annara kröfuhafa sem á eftir þessum ólöglegu gengisbundnu lánum koma vegna þess að ólöglega krafan hefur hingað til alltaf verið miklu hærri í útreikningum en hún réttilega á að vera þegar búið er að taka tillit til dóma um ólögmæti bæði gengisbindingar og afturvirkra útreikninga. Áhrif þess eru að t.d. lánveitandi áður gengisbundins láns á 1. veðrétti tekur til sín alla eignina á of háum ólöglegum útreikningi sínum og útilokar þar með að síðari kröfuhafar fái nokkuð upp í sína kröfu. Það er því auðvelt að sýna fram á að bæði eigenda

annara krafna og fjölskyldan sem býr eða bjó í húsinu fái rétt sinn betur tryggðan með endurupptökuheimildum frekar en með bótaúrræði.

Þeir í Réttarfarsnefnd virðast ekki hafa hugsað fyrir þeim möguleika að þegar ekki er búið að ráðstafa eigninni frá skiptastjóra eða selja hana nauðungarsölu eða jafnvel að bankinn sjálfur hefur leyst hana til sín eftir annan hvorn af þessum gjörningum sem unnir hafa verið á ólöglegum lánum er það hið mesta réttlætismál að sá og sú fjölskylda sem eignin var tekin ólöglega, af fái hana aftur í sína vörslu og þá er besta lausnin fólgin í því að fá endurupptökuheimildir á þá ólöglegu gjörninga sem fólust í ólöglegum útreikningum og afturvirku útreikningum áður gengisbundinna lána. Með því er líka réttur síðari kröfuhafa miklu betur tryggður því veðréttindin verða rétt skráð eftir að réttir útreikningar hafa verið framkvæmdir.

Vildi að ég væri ekki orðinn þessi sérfræðingur sem ég er í svona málum, en á sama tíma er ég því feginn en væri þó ennþá fegnari ef þetta brambolt mitt yrði til þess að fólk og fjölskyldur fengju uppreisn æru og hundruðir eða þúsundir þeirra fengju heimili sín aftur. Þessi sérfræðipækking mín hefur svo sem ekki komið til að góðu en Arion banki tók eign okkar hjóna og okkar 6 manna fjölskyldu á veðhafafundi núna 13. mars þrátt fyrir tilmæli Fjármálaeftirlitsins og skilyrði Samkeppnisstofnunar um að fjármálastofnanir mundu halda að sér höndum með fullnunstuáðgerðir á meðan réttaróvissa sú sem sannanlega er fyrir hendi er. Þetta gerði lögmaður bankans þó ég benti honum á þetta og dóma hæstaréttar og þá sérstaklega dóm 600/2011 frá 15 febrúar síðastliðinn og líka þó ég segði honum frá því að það væri verið að vinna í því innan ríkiskerfissins að flýta lagasetningu vegna svona mála, þeim var alveg sama báðum tveim, skiptastjóranum og lögmanni Arion banka, sögðu að við gætum bara farið í skaðabótarmál við bankann og eða skiptastjóran þegar búið væri að setja nýjan laga og reglugerðarramma um þessi mál.

Get ekki sagt að ég sé sammála því sem ég sá í greinagerðinni um tilurð ofangreinds frumvarps að skilyrði Samkeppniseftirlitsins fyrir samráði fjármálastofnanna séu til þess fallin að slá á áhyggjur sem fram hafa komið á fundum nefndarinnar um að bankarnir fullnusti ekki eignum á meðan réttaróvissa er fyrir hendi og tel ég fulla ástæðu til að skerpa á því að bankarnir haldi að sér höndum á meðan réttaróvissan er ennþá fyrir hendi, t.d. með því að setja lög á bankana sem banna þeim að gera eitthvað sem er óafturkræft á meðan. Ef ég set þetta í samhengi við t.d. okkar mál þá get ég ekki sagt annað en það mundi hafa gríðarlegan mikil áhrif fyrir okkur að fá í fyrsta lagi nafnið hreint og án gjaldþrotastimpilsins, í öðru lagi að fá hús fjölskyldunnar aftur á okkar nafn með því öryggi sem því fylgir fyrir okkur og fjögur börn okkar og svo í þriðja lagi að fá heimildir í lögum til að fara í mál við bankann vegna skaðabóta og miska sem allt þetta mál hefur valdið okkur.

Þær endurupptökuheimildir sem fram kæmu þyrftu að vera betur úr garði gerðar en þær sem voru í lögum 151/2010 en kannski mætti nota þær sem grunn. Það er nú búið að sýna sig að það lagaákvæði var ekki að virka vegna þess m.a. að það var ekki nógu vandað til lagasetningarinnar og líka að ákvæðið er útrunnið frá 29 september 2011 og hefur í raun ekki nýst neinum eins og má sjá á þeim fáu dæmum sem fóru fyrir héraðsdóm og Hæstarétt og einnig í minnisblaði eða greinagerð sem Haukur Örn Birgisson hrl hjá ERGO lögmonnum gerði fyrir mig og Hagsmunasamtök heimilanna. Get ég sent ykkur það ef þið hafið áhuga, en þar segir m.a. að lagaákvæðið sem slíkt og vilji löggjafans hafi ekki náð fram að ganga, m.a. vegna þess að lögin séu ekki nógu skýr og að ekki hafi verið vandað nógu til við gerð laganna.

Ef það er eitthvað sem ég get gert til að skýra þessi mál betur út fyrir ykkur þá er ég boðinn og búinn til að mæta hvar og hvenær sem er til að fara yfir þessi mál og skýra þau út.

p.s. Það má ekki gleyma ávinningi samfélagsins af því að fólk sem t.d. var gert var gjaldþrota ólöglega fái aftur sinn borgaralega rétt og virðingu sem því hefur fundist það hafa glatað með því að vera gert gjaldþrota. Það verður örugglega fljótt að skila sér í auknum skatttekjum ríkissjóðs því sagan segir okkur að mikið að því fólk sem gert er t.d. gjaldþrota fer í svarta atvinnustarfssemi eða flytur erlendis þann tíma sem það er gjaldþrota og þá er spurning hvað mikið að þessu fólk kemur aftur inn á eðlilegan vinnumarkað aftur eða flytur aftur heim til Íslands ef það fær ekki uppreisn æru.

Það má minna á að ef þessar endurupptökuheimildir verða settar í lög má áætla að nokkur hundruð fjölskyldna, að minnsta kosti, ef ekki þúsundir missi ekki heimili sín eða fái heimili sín aftur frá skiptastjórum eða úr nauðungarsölum. Fólk getur þá beðið eftir að fá réttan útreikning á lána og skuldamálum sínum þegar búið verður að skera út um réttaróvissu þá sem nú er vegna þessara áður gengisbundnu lána. Það eru næg vandræði með að koma þeim fjölskyldum fyrir sem þegar hafa misst eignir sínar þó ekki sé verið að henda fólk út á götuna á seinustu metrunum þegar það er orðið ljóst að fólk á fyrir skuldum sínum á réttum útreikningum lána sinna.

Nú er að þora, vilja og gera.

Vilhjálmur Bjarnason, ekki fjárfestir en fjölskyldufaðir í Hafnarfirði.

Varaformaður Hagsmunasamtaka heimilanna.

Sími 822-8183

Varðandi það að stoppa fjármálafyrirtækin í fullnustugerðum á meðan réttaróvissa ríkir.

Það sem þarf að gera til að stoppa bankana í því að taka eignir af fólk á meðan réttaróvissan er sannanlega fyrir hendi er að það þarf að útvíkka fyrirmæli og skilyrði Fjármálaeftirlitsins og Samkeppnisstofnunnar og setja lög, reglugerð eða annað virkt úrræði sem tæki á því að fjármálastofnanir og aðrir lánveitendur gætu ekki gert fjárnám, krafist eða klárað gjaldþrotaskipti, farið fram á eða lokið nauðungarsölu, tekið eignir með vörslusviftingu og ekki selt vörslusviftar eignir eða aðrar eignir sem þær hafa eignast í framantöldum gerningum eða farið í aðrar fullnustugerðir ef á eigninni er áður gengisbundið lán.

Þetta gildi hvort sem gengisbundna lánið væri undirrót fyrir sókn fjármálafyrirtækissins á hendur skuldaranum eða ekki, það væri nóg að það væri gengisbundið lán á eigninni eða veðandlaginu þó bankinn hefði kosið að fara á aðra lánveitingu eða vegna lögveða eða annara lítilla lána.

Þessi gerningur þyrfti að vera tímabundinn í segjum 4 mánuði og skylda ætti fjármálafyrirtækin, í samstarfi við neytendatengda aðila, að klára á sama tíma alla þá óvissuþætti í dómsmálum fyrir hæstarétti sem að áður gengisbundnum lánnum snúa eins og þeir fengu leyfi fyrir frá samkeppnisstofnun. Það væri ekki vitlaust að hafa það sjálfvirkt að ef þeir væru ekki búnir að því eftir 4 mánuði þá framlengdist fresturinn sjálfkrafa um tvo mánuði í senn þar til þeirri vinnu væri lokið.

Með því væri verið að setja pressuna á fjármálafyrirtækin að klára þessi mál bæði hratt og vel í staðinn fyrir að skuldarnir fái alltaf skellinn þegar tímasettum úrræðum líkur án þess að niðurstaða sé fengin í þau mál sem átti að fá niðurstöðu í með frestinum.

Þau dómsmál sem verða valin til flýtimeðferðar til að skera út um réttaróvissu vegna þessara áður gengisbundnu lána mega ekki bara vera valin af fjármálafyrirtækjunum eingöngu. Þessi

mál verða að vera valið í samstarfi við aðila sem hugar að neytendarétti og þeim neytendatengdu EES skilmálum sem íslensk stjórnvöld hafa skuldbundið sig til að hlýta. Ég hef miklar áhyggjur af því að það verði ekki gert ef fjármálafyrirtækin handvelji málin sjálf án aðkomu aðila eins og t.d. Neytendastofu, Talsmanns neytenda, Umboðsmanns skuldara eða Hagsmunasamtaka heimilanna og fyndist mér réttast að allir þessir aðilar kæmu að valinu til mótvægis við þá mörgu fjármálastofnanna tengdu aðila sem koma að málinu hinum megin frá.

Það væri líka einn kostur í viðbót, sem lýtur að því að skylda bankana til að endurupptaka öll þessi ofangreindu mál á sömu forsendum, en að þeirra frumkvæði og á þeirra ábyrgð og kostnað. Því ætti almenningur að þurfa að höfða óteljandi dómsmál til að fá rétt sinn til baka þegar það er sannað að lánin voru ólögleg og endurútreikningur aftur í tímann með seðlabankavöxtum líka. Það má með sanni segja að margir í þessum hópi hafi sennilega ekki efni á því að leita réttar síns eftir að búið er að taka allar eigur þess að þeim né heldur heimild til þess samkvæmt gjaldþrotalögum ef það er búið að úrskurða viðkomandi gjaldþrota. Það hlýtur að vera öllum ljóst að það mundi létta á mörgum heimilum að vera t.d. ekki lengur með gjaldþrotastimpilinn á sér.

Þessar endurupptökuheimildir fyrir almenning sem minnst er á hér fyrir ofan þyrftu samt sem áður líka að vera fyrir hendi ef bankarnir „gleymdu“ einhverjum, það er mjög mikilvægt ef þessi leið væri farin.

Dæmi Sigurðar og Elviru sem unnu mál 600/2011 gegn Frjálsa/Dróma fyrir Hæstarétti hinn 15. febrúar síðastliðinn.

Til staðfestingar þess að fjármálastofnarnir eru ekki og ætla ekki að hlíta dómi hæstaréttar í máli 600/2011 möglunarlaust, hratt og á sanngjarnan hátt fyrir skuldarana þá er hér póstur frá þeim sem unnu það mál, Sigurður og Elvira sem eru að minnsta kosti eina fólkið í landinu sem ætti þó alla vega að fá sanngjarna og réttláta meðferð eftir dóminn, en þessi póstur sýnir svo sannarlega að svo er ekki.

Sent frá Sigurði og Elviru til mín og birt með þeirra leyfi.:

Skilanefnd Frjálsa fjárfestingarbankans (Drómi) hefur nú haft 8 vikur til að endurútreikna lánin okkar Elviru síðan dómurinn féll. Ekkert bólar á neinu slíku frá þeim. Við höfum hins vegar reiknað út stöðu lánanna sjálf og komið þeim upplýsingum á framfæri við Dróma. Ragnar Hall lögmaður okkar Elviru fékk fimm vikum eftir dóminn sem við unnum tölvupóst frá Hlyni Jónssyni (hjá slitastjórn Frjáls / Dróma) þar sem stendur m.a.:

"Lántakendum í þessari stöðu hefur verið boðið að greiða fasta fjárhæð, kr. 5.500, m.v. upphaflega milljón á meðan ekki liggur fyrir hvernig endurútreikningi verði háttað.

Vinsamlegast upplýstu hvort umbyðendur þínir hyggist notfæra sér þetta úrræði eða hafi tillögur að öðrum úrræðum á meðan óvissa ríkir um endurútreikninginn.

Þér til upplýsingar þá erum við aðilar að samráðshópi á vettvangi Samtaka

fjármálafyrirtækja sem m.a. vinnum að úrlausn álitæfna varðandi það hvernig beri að endurútreikna lán sem falla undir dóm Hæstaréttar frá 15. febrúar 2012 í máli nr. 600/2011."

Væntanlega þurfum við að höfða enn eitt málið gegn þessu síðlausa pakki í slitastjórninni.

Þau hafna öllum okkar kröfum og reyndu meira að segja að rukka mig um tæpar 2 milljónir aukalega í stað einnar milljónar sem Hæstiréttur dæmdi þau til að greiða okkur í málskostnað.

Kær kv.- Siggí.

Vilhjálmur Bjarnason, ekki fjárfestir en fjölskyldufaðir í Hafnarfirði.

Varaformaður Hagsmunasamtaka heimilanna.

Sími 822-8183

